

Atyámfiai

A szülőfalum nyelvének van egy olyan sajátossága, amely megkülönbözteti mindegyik más szomszédos falu nyelvétől, ugyanis nálunk a nyolcvannyolc az nyőcvannyóc.

A falumbeli emberek es csak olyanok, mind más falusi ember, méges aszongyák, hogy a csomafali furfangos, ravasz. Ebbe a tekintetbe még a remetei versenyezhet vele, de eppe csak bé tudja csapni a csomafalit. A csomafali ember reja vót kényszerülve, hogy mindennel próbálkojon, met kicsi vót a birtok, sován a föld, s amit a föld nem adott meg, azt pótolni kellett mesterkedéssel, ügyeskedéssel. Ezétt mongyák, hogy a csomafali mindenhez es ért. Ha azt kéri tőlle, hogy meszeje le az eget, nem aszt kérdi, miképpen, hanem, hogy milyen színüre. Különféle mesterségeket üzve: mind erdöllés, tutajazás, ácsmesterség, kimozdultak a faluból, többet láttak a világból, járt-kött emberek lettek. Aszt es mongyák, hogy még a Hódon es csomafalival lehet találkozni. Ezétt a gyermekejik tanyittatására es nagyobb gondot fordítottak, mind a környező faluk emberei.

Csufandáros népség ez, eccer biztos. Nincs olyan ember a faluba, akinek ne lenne csúfneve. Ha valamilyen rendelleneséget, a szokásostól eltérőt észlelnék, azonnal megtalálják a legtalálóbba kifejezést, s osztán az örökre rajta marad az illetőn. Jobban üsmerik egymást a csúfnevekről, mind az igaziról. Hogy csak néhányat emlicsek: Görgeteg Laji, Másfél Teré, léc Venci, Ucca Panni, Gizi bá, Gyerek András.

Többek között vót egy P. Egri Feri nevű ember, aki elég gyakran megszonnyazott, úgy, hogy a lovai má magoktól es megálltak a korcsoma előtt. Fuvaros lévén, eccer Feri bá a helyi plebánosnak vitt tűzfát. A kapu előtti kaptatón a lovak nem bírták a terit. Egri ilyenkor kárinkodással szokta biztatni őket, de most nem lehetett, aszonta hát a papnak:

– Plebános úr, mennyen bé, me a lovak félnek a reverendától. Ezután má ment, mind a karikacsapás.

D. Gergelyt duplaszájú Gergének hitták, me a szája úgy állt, mindha állandóan mosolygott vőna. A bátya meghótt a katonáéknál, s a rokonyok körülállták a koporsót. A fénképsz felvételt készített, igazgatta őket, s rejaszólt Gergére:

– Gergé fijam, magad ájj elébb, s szomoroggy el!

A Fencser Székely Antalhoz fűződő történet má cseppet se mulaccságos. A II. világháború vége felé a faluból az üdösebb embereket es bésorozták. Elindult egy csoport, Tőgyesig értek el, amikor a tiszt aszonta, hogy nincs értelme a további harcnak, me bėjöttek az oroszok, menekűjjenek. Civil gúnját keritettek valamelyik faluból, s elindultak hazafelé az erdön keresztül. Orosz katonákkal találkoztak, de szerencsésekre köztök vót Csata Ambrus, aki tudott valamennyire oroszul, s elhitette a katonákkal, hogy erdei munkások. Ő má az I. világháború után orosz fogságba vót. Szerencsésen megérkeztek a falujokba, s Székej Antal kiült a kapujok előtti padra, nagy megkönnyebbülve.

Hirtelen egy autóból orosz tiszték szökdöstek ki, odamentek, hogy mekkérdezzék, merre van Szováta. Anti bá a behívót otffelejtette a lájbi zsebibe, az egyik tiszt meg látta, kikapta a cédolát, s mutatta, hogy mennyen bé, hújza fel a bakancsot. Úgy elvittek, hogy hat év múlva került haza Oroszországból.

A leányok, asszonyok búttak a katonák elöl, de hát az élet nem állt meg, senni jes kellett. S. Márcé egy alkalommal tejétt ment egy házhoz, a katonák elkapták, kivittek a falu végire, s elszórakoztak vele. Mikor hazament, kérdeszte az urától:

– János, János, megmongyam-e, ha megmondom, megver-e?

S János jól elverte.

Cs. Emilia pedig férhez készült. Mekkérdezte a keresztapjától, hogy mit szól, vajon mennyen-e, fog-e sikerülni. Az öreg aszonta:

– Hát fijam, eddig még senkinek nem sikerült, de azért próbáld meg, hátha te leszel az első.

A má emlegetett Csata Ambrus a „felszabadulás” után meggyőződéses komonista lett s falubíró. Úgy es hitták: a vén szovjet Csata Ambarus. Írni, olvasni nem tudott, s a munkanap végén mekkérdezte a kisasszonyoktól, hogy:

– Kell-e még alájárni valamit, me törölöm meg az ujjomat.

Akkor úgy vót, hogy az aktivisták toborozták a párttagokat, s egy alkalommal mekkérdezték M. Jánostól, hogy ő métt akart párttag lenni.

– Akart az öregisten, ehejt Sáska Jóska erőltetett – kíváncozott ki belőle az őszinteség. Az akkori párttitkár a társadalmat a következőképpen tagolta: munkások, parasztok, értelmiségiek és tanügyi káderek. Egy későbbi párttitkár fiától mekkérdezték, hogy az apja hol dógozik.

– A néptanács előtt – válaszolta a gyermek.

Akkoriba még az emberek szórakoztatásáról es gondoskottak, vót könyvtár s mozi jes. A mozi személyzete Cs. Mókus Kálmánból, a feleségből s Róza néniből állt. Kálmán vót az igazgató, Róza nén vetítette a filmeket, de előtte Kálmán üsmertetőket tartott. Egy szovjet film vetítése előtt aszonta:

– E’ltársak, nemcsak a jó filmeket kell megnezni, hanem a szovjet filmeket es.

A felesége vót a jegyszedő s takarító egybe. Kálmán renceresen tartott gyűléseket, s ha harangszókor a felesége monta, hogy haza kéne mennyen, enni adni a malacoknak, Kálmán rejaszolt:

– Csiki e’ltársnő, a gyűlés még nem ért véget.

Egyik tanácsüléssenn a könyvtáros fizetésemelésit tárgyalták, amikor a békésen szundikáló B. Emre felijett:

– Hát van könyvtár? – kijátott fel csudálkozva.

B. Lajika se a csizma szárába tötötte a zitalt. A szövetkezetbe dógozott, segy reggel pityókos állapotba ment munkába. Az elnöknő magából kikelve szitta:

– Ugy-e megmontam, hogy reggel ne igyál, ma ellenörök jönnek a megyétől.

– Nem reggel ivutt, Bözsi néni, úgy van maradva – kelt a védelmére Bot Árpí, az egyik munkatársa.

A 89-es vátozás után a tulajdon visszaszolgáltatás sok bajt, haragot okozott tesvérek között es. Miklós bácsi s Róza néni levelet kapott a Vásárhelyen élő sógornőjök-től, amelyben kéri a birtokrészt, természetesen pénzben.

– No, abból se veszen köntöst magának Irma! – így Róza nén’.

– Megírom, hogy jöjjön haza, kimérjük a részt a széjibe, s kapálja meg a fehér keccsükkel – tóditotta Miklós bá.

Ha törvényre került a dolog, akkor se igen boldogult az ember az igazával. Álózsi bá tavasszal kicsapta a piros-tarka tinóját a reglóre, de ősszel nem azt hajtották haza. Váltig mondta a pásztornak, hogy az ő tinaján a fót elől vót, nem a farán, s a láncon két karika vót, nem egy, de hejába. A hivatalba es próbálkozott, de ott aszonták, hogy nincs elég bizonyítéka. Álózsi bá nem hagyta annyiba a dógot, a törvényhez fordult. Egy tanárembert kért meg, hogy megírja a folyamodványt. A tárgyaláson egy szót se értett, me az románnyul folyt. (A pásztor érthette, me román ember vót.) A végzésből megtutta, hogy elvesztette a pert. A tanár segiccségivel többször fellebbeztek, de eredménytelenül. Végül a tanár tájékozottabb lett a marha-perbe, mind a törvénybíró. Közbe a tinóból tehen lett, s Álózsi bá meghótt, mielőtt az igazát bébizonyit-hatta vóna.

Sz. Sándor a szomszéd rendőrrel került esszetűzésbe. Március 15-én kitette a magyar zászlót a házára, ami a rendőr szemit igen szúrta, s ezért állandóan buszuszkodott vele. Eccer kampánygyűlés vót a faluba. Sándor bácsi es megjelent ott, s békőszönt:

– Dicsirtessék a Jézus Krisztus, s azonnal a tárgyra tért: – Nekem van egy problémám. Akármilyen milicista a szomszédom, nekem ne erejsze a ganyélevet az udvaromra. Ezt meg kell ódani! A rendőr aszonta:

– Maga es levehetné a zászlót a házaról.

– Ameddig élek, soha – válaszolta Sándor bá, s nem es vette le onnat.

Azóta es a Magyar Konzulátus nevet viseli az a ház. Nem csak ez a ház kapott nevet a faluba, ugyanes a csomafaliak nyelve belétörök a manapság divatos idegen szavakba, mind a Drink bár, Guillotine. Helyettek sokkal kifejezőbb neveket találtak: Halál kapuja, a temető utca sorkán, Világ közepe, a központon, Békaugrató, a Maros parttyán, Üvegcsúr. De van itt Fehér Ház, Alsó- és Felső Ház es, sőt még a hétvégi házak es keresztségbe részesültek. A Vártalak mintájára, sorra születtek a Húztalak, Nyúztalak, Táncoltalak, Loptalak, a tulajdonosok foglalkozása szerint.

A székej emberre jellemző szófukarság nálunk es megvan. A híres zenész Koszták, saját készítésű hangszerekkel lakadalmakba mozikáltak, de sokfelé hírták őket, díjakot es kaptak, még Bukarestbe jes. A zenélésen küjjel más mesterségekhez es értettek. Eccer a két tesvér, János s Están kiment az erdőre malomkövet faragni. Szótalanul faragták egész estig, s amikor a kész kőnek fúrták a likat a közepibe, az elhasadt.

– Ez elhasada – jegyezte meg János, avval elindultak haza. Amikor má’ a kapun léptek bé, Están akkor felelt:

– El.